

απόψεις

Η ανθρώπινη αξία, το δημόσιο συμφέρον και ο «πόλεμος» των ημερών μας

Στο τεύχος αυτό, δημοσιεύουμε δύο πρόσφατες, εξαιρετικά ενδιαφέρουσες αποφάσεις της Ολομέλειας του Συμβουλίου της Επικρατείας.

Πρώτον, την με αριθμό 1972/2012 απόφαση, η οποία έκρινε κατά πλειοψηφία και με ισχυρές μειοψηφίες, ως καταρχήν συνταγματικά ανεκτές τις διατάξεις του άρθρου 53 Ν.4021/2011, με τις οποίες θεσπίσθηκε το έκτακτο τέλος ηλεκτροδοτούμενων ακινήτων. Ενώ, έκανε κατά πλειοψηφία δεκτούς τους ισχυρισμούς των αιτούντων αναφορικά με την αντισυνταγματικότητα της κύρωσης διακοπής ηλεκτροδότησης σε περίπτωση μη πληρωμής του βεβαιωμένου από τη Δ.Ε.Η. ή τους εναλλακτικούς παρόχους ηλεκτρικού ρεύματος ποσού φόρου.

Δεύτερον, την με αριθμό 1619/2012 απόφαση, η οποία σχολιάζεται από τον εξαιρετικό πανεπιστημιακό Χρ. Δετσαρίδη και η οποία έκρινε ως συνταγματικά ανεκτή προϋπόθεση του παραδεκτού για την εκδίκαση έφεσης την υποχρέωση καταβολής ποσοστού ίσου με το 50% της αμφισβητούμενης διαφοράς σε φορολογικές και τελωνειακές υποθέσεις.

Και στις δύο αυτές αποφάσεις, στην πρώτη με πιο έντονο τρόπο, γίνεται λόγος για το δημόσιο συμφέρον και τη δυνατότητα περιορισμού συνταγματικών ατομικών δικαιωμάτων προς τον σκοπό της εξυπηρέτησης λόγων δημοσίου συμφέροντος. Εξάλλου, η στάθμιση αυτή δεν είναι καινούργια. Καθ' όλη τη διάρκεια της Μεταπολίτευσης, αλλά και κατά τις προηγούμενες αυτής δεκαετίες, το Συμβούλιο της Επικρατείας πρόβαινε σε έλεγχο συνταγματικότητας διατάξεων νόμων, με την επίκληση της αρχής της αναλογικότητας, προκειμένου αυτό να ελέγχει το πρόδηλο και αναγκαίο του περιορισμού του ατομικού δικαιώματος προς τον σκοπό της εξυπηρέτησης λόγου δημοσίου συμφέροντος.

Η ουσιαστική αλλαγή που φαίνεται να συντελείται τον τελευταίο καιρό αφορά στο περιεχόμενο της έννοιας του δημοσίου συμφέροντος. Κατά την μέχρι πρόσφατα παγιωμένη νομολογία του Συμβουλίου της Επικρατείας, του Ελεγκτικού Συνεδρίου, αλλά και του Ε.Δ.Δ.Α., το δημοσιονομικό συμφέρον ή/και το ταμειακό συμφέρον του δημο-

σίου δεν ήταν δυνατόν να ταυτισθεί με το γενικότερο δημόσιο συμφέρον.¹ Έτσι, περιορισμός συνταγματικού ατομικού δικαιώματος προς τον σκοπό της εξυπηρέτησης ταμειακού δημοσίου συμφέροντος καταρχήν δεν ήταν συνταγματικά ανεκτός.

Ήδη, όμως, και υπό τις τρέχουσες συνθήκες δημοσιονομικής κατάρρευσης, προσαπλώντας προφανώς να προσαρμοσθεί στις έκτακτες ανάγκες της εποχής, το Συμβούλιο Επικρατείας, φαίνεται να μεταβάλλει το περιεχόμενο της έννοιας του δημοσίου συμφέροντος. Έτσι, με την με αριθμό 1620/2011 απόφασή του κρίθηκε ότι η αύξηση των ταμειακών διαθεσίμων του Δημοσίου που θα οδηγήσει σε μείωση του δημοσίου χρέους «δεν συνιστά πλέον έναν απλώς δημοσιονομικό στόχο, αλλά εθνικό διακύβευμα»². Στη συνέχεια, με την με αριθμό 668/2012 απόφαση της Ολομέλειας του Συμβουλίου της Επικρατείας³, κρίθηκε ότι συνιστά λόγο γενικού δημοσίου συμφέροντος που με συνταγματικά ανεκτό τρόπο μπορεί να περιορίσει περιουσιακό δικαίωμα, κάθε λόγος ο οποίος συνάπτεται με την αντιμετώπιση ενός ιδιαίτερος σοβαρού δημοσιονομικού προβλήματος.

Στις αποφάσεις που προαναφέρθηκαν, αλλά και σε αυτές που δημοσιεύονται στο παρόν τεύχος, ιδίως στην με αριθμό 1172/2012 απόφαση Σ.τ.Ε., το ταμειακό συμφέρον του Δημοσίου και προεχόντως η επιτακτική, υπό τις τρέχουσες συνθήκες, ανάγκη να συλλεχθούν άμεσα έσοδα, συνιστά υπέρτατο εθνικό συμφέρον που καθιστά το τέλος ηλεκτροδοτούμενων ακινήτων συνταγματικά ανεκτό περιορισμό της οικονομικής ελευθερίας και του δικαιώματος στην ιδιοκτησία.

Είναι προφανές, ότι οι καιροί που διαβιούμε είναι δύσκολοι. Οι καταστάσεις που αντιμετωπίζουμε έκτακτες, έως και πρωτόγνωρες. Κατά συνέπεια, η κοινωνία απαιτεί από την κρατική και ειδικότερα τη δικαστική εξουσία να προσαρμοσθεί και να ανταπεξέλθει στην πρόκληση των καιρών. Είναι «Πόλεμος σου λέω, πόλεμος χωρίς πυρομαχικά και ομοβροντίες» όπως λέει ο ποιητής⁴.

Όμως, κατά την προσαρμογή της αυτή, η δικαστική εξουσία δεν θα πρέπει να ξεχνά ότι η κρατική δομή υφίσταται και υπάρχει για να εξυπηρετεί την ανθρώπινη αξία. Ο ανθρωποκεντρικός χαρακτήρας του Συντάγματός μας, με την κυρίαρχη θέση που κατέχει σε αυτό το άρθρο 2 παρ. 1Σ., με το οποίο θεσπίζεται η υποχρέωση της πολιτείας για την προστασία του ανθρώπου και της αξίας του, συνιστά τον θεμέλιο λίθο του πολιτεύματός μας. Συνεπώς, η κρατική αναδιάταξη καθώς και η αντιμετώπιση του «οικονομικού πολέμου» δεν μπορεί να λαμβάνουν χώρα ερήμην των ανθρώπων της χώρας αυτής. Αντιθέτως, οι προσπάθειες πρέπει να γίνονται προς τον σκοπό να παραμείνουν σεβαστά τα ανθρώπινα δικαιώματα. Και κυρίως, προκειμένου ο άνθρωπος, ο πολίτης αυτής της χώρας να διασφαλίσει το ελάχιστο της αξιοπρεπούς διαβίωσής του, τον πυρήνα των ατομικών του ελευθεριών. Άλλως, η κρατική αναδιάταξη δεν θα μπορέσει να επιτύχει τον συντεταγμένο της σκοπό.

Ασπασία Μάλλιου

¹ Βλ. Σ.τ.Ε. 1663/2009, Ε.Ε. 192/2011 και Ε.Δ.Δ.Α.: Ζουμπουλίδης κατά Ελλάδος, Μειδάνης κατά Ελλάδος.

² Βλ. Δ.Φ.Ν. 2012, σελ. 3 επ.

³ Είναι η απόφαση που έκρινε τη συνταγματικότητα του Μνημονίου.

⁴ Γ. Δουατζής, «Η πατρίδα των καιρών», Εκδόσεις ΚΑΠΟΝ, 2010.